

»Veliki Svećenik novog i vječnog Zavjeta, Krist Isus, uzimajući ljudsku narav, uveo je u ovo zemaljsko progonstvo onu pjesmu koja se u nebeskom dvoru pjeva po sve vijekove. Tu svoju svećeničku službu Krist vrši po svojoj Crkvi koja... osobito obavljajući božanski Časoslov, bez prestanka hvali Gospodina i moli za spasenje svega svijeta. Stoga koji to čine, oni svi vrše i službu Crkve i dionici su najveće počasti Kristove Zaručnice, jer slaveći Boga stoje pred Božjim prijestoljem u ime Majke Crkve« (Konstitucija o sv. Liturgiji br. 83 i 85).

Doista je došao čas da se od sna prenemo (Isp. Rimlj 13, 11). Treba ozbiljno pomišljati što je potrebno učiniti da se novi tekstovi mole novim duhom. Treba se pobrinuti za izdanje prijevoda na živom jeziku. Treba naći način kako da se redovnice, redovnička braća i svi vjernici pridruže glasu Crkve u moljenju obnovljenog Časoslova. Treba se pobrinuti za način kako će se sveti tekstovi pjevati.

Neka što prije završi noć neskladne, nerazumne i neosjećajne molitve!

— »Što je staro i ostarjelo blizu je da nestane!« (Hebr 8, 13)

Neka što prije grane svjetlo istinskog religioznog zanosa, stvarne povezanosti s Bogom umom, srcem i voljom, iskrenog traženja puteva kako da upoznamo i štujemo Boga u ljudima i cijeloj prirodi!

— »Neka uzvišena crkvena molitva složno odjekuje širom čitavog svijeta! Neka joj nitko ne stavlja zapreke, neka je nitko ne ometa!« (Pavao VI na Koncilu XII 1963).

— »Tame i magle nestaje. Sviće svijetli dan. Crkva se okuplja kao narod Božji u molitvi« (J. A. Jungmann)

— »Po beskrajnom milosrđu srca Boga našega pohada nas Sunce s visine, da obasja one koji žive u tami i sjeni smrtnoj« (Lk 1, 78—79).

Fra J. Radić

OPIS OBNOVLJENOG RIMSKOG ČASOSLOVA

Koncem je prošle godine papa odredio da »Vijeće za provedbu saborske Uredbe o sv. bogoslužju« pošalje svim biskupima opis i nacrt novog časoslova. Vijeće je to nedavno učinilo te sastavilo i razaslalo brošuru pod gornjim naslovom.

Biskupi imaju do sredine ožujka dostaviti Vijeću svoje eventualne primjedbe o kojima se mogu konsultirati sa svojim svećenicima. Onda će se pristupiti zaključenju cijelog posla, nakon čega će papa odobriti novi časoslov i narediti da se izda i uvede posvuda.

Sigurno će potanji opis novog časoslova zanimati sve kojih se tiče i pravo je da ga željno čekamo i na nj se pripravimo.

OPIS

Na novom je časoslovu radilo dvadeset radnih skupina (komisija) Vijeća s preko 80 stručnjaka iz cijeloga svijeta i to pune četiri godine, a mnogo su se puta i sastajali. Biskupi članovi Vijeća dva su puta godišnje raspravljali i odlučivali o prijedlozima stručnjaka. Uz to su se na mjestima vršili i razni pokusi o izmjenama i novostima u časoslovu. Glavna je načela te obnove odobrila i Sinoda biskupa god. 1967. Ujedno Vijeće obećava da će zajedno s novim časoslovom biti izdana ili sastavljena posebna Uputa koja neće donijeti samo rubrike nego i načela i poticaje za bolje i korisnije moljenje časoslova.

I Kakav je novi Rimski časoslov?

Odmah na početku opis ističe da će duhovno blago časoslova biti na raspolaganju ne samo svećenicima i redovnicima nego i svima vjernicima da ga, barem djelomice, mole zajednički u crkvi ili sami za sebe. Ta se namjera Crkve, da časoslov opet učini pristupačnim svemu Božjemu narodu, više puta ponavlja i zaista je treba ostvariti. Stoga će novi časoslov uz obvezatne dijelove imati mnogo materijala za slobodan izbor što i koliko kome odgovara. Svakako će biti mnogo obilatiji i bolji izbor Sv. pisma, a bit će ispušteno sve što ne odgovara istinitosti i pobožnosti. U svrhu što boljeg moljenja bit će dana mogućnost da će se neki dijelovi moći po volji mijenjati s drugima. Općenito uzevši, bit će *mного ublažena zakonska obaveza moljenja* jer će se ograničiti samo na najvažnije dijelove časoslova svakog dana. Uz to se predviđa da će se pojedini čas skratiti ili posve izostaviti, kad se bude obavljao neposredno prije mise, da se tako izbjegne ponavljanje istih ili sličnih molitava, čitanja i sl.

II Tok i sastav časoslova

Crkvena molitva³¹¹ počinje svakog dana Uvodom koji se, kao i dosada, sastoji od poziva (invitatorija) i psalma 94. Poslije svaka dva njegova retka, dakle šest puta, ponavlja se poziv i to svaki put čitav. Taj će se uvod moliti prije Službe čitanja ili prije Jutarnje (lauda).

Dosadašnji *matutin* može se kao *Služba čitanja* (officium lectionis) obaviti i preko dana u najzgodnije vrijeme. Sastojat će se od himna, tri psalma i dva čitanja od kojih će prvo biti iz Sv. pisma u dužini sadanjih triju lekcija, a drugo u sličnoj dužini patristično ili hagiografsko svako sa svojim responzorijem. Između psalmodije i čitanja nema više Očenaša, apsolutije ni blagoslova nego samo biblijski vers kao uvod u čitanja. Te Deum će se moliti samo nedjeljom (izvan korizme), blagdanom i svetkovinom. Ta će se služba završiti glavnom dnevnom molitvom.

Budući da je saborska Uredba (čl. 89) označila *Jutarnju* (laudes) i *Večernju* hvalu kao dva stožera cijelog časoslova, svakog se dana ta dva časa posebno ističu i nalažu. Himan im je stavljen na početak kako ga ima ambrozijanski obred. Poslije dvaju psalama i jednog kantika iz S ili NZ slijedi čitanje s responzorijem pa Zaharijin ili Gospin hvalospjev, a onda, kao novost, Zaključne molitve slične Molitvi vjernika kod mise. Kod Jutarnje te molitve imaju posvetiti Bogu dnevni rad kao što je činio drugi dio ukinutog Prvog časa. Časovi završavaju glavnom dnevnom molitvom i otpustom vjernika ako su sudjelovali, kako se posebno želi za ta dva časa.

Mjesto dosadašnjeg trećeg, šestog i devetog časa uvodi se samo jedan, *srednji* (hora media) s dosadašnjim ustrojem, samo što su ostavljena sva tri himna da se izmoli jedan prema dobi dana. Tko bude molio ta sva tri časa imat će za njih u dodatku gradualne psalme 119—127. kako ih sada ima monaški časoslov.

Da se može i napamet moliti, *Povečerje* će se skratiti pa će imati samo ps 90. (ili 4. i 133. po volji), koji će se moliti nedjeljom te tko to bude htio i preko tjedna, ali će se na volju ostaviti i dosadašnji perijalni psalmi tog časa. Poslije kratkog čitanja s responsorijem »u tvoje ruke«, Šimunova kantika s dosadašnjim pripjevom i nove oracije crkvena molitva svake večeri završava jednom od antifona Bl. Djevice Marije s njezinom molitvom.

III Psalmi i himni

Prema 90. čl. Uredbe psalterij je u novom časoslovu razdijeljen na četiri tjedna, ali se obljubljeniji (magis amati) ponavljaju više puta. Za Jutarnju, Večernju i Povečerje izabrani su psalmi koji odgovaraju tim časovima, tako je u Jutarnjoj uvijek jedan koji spominje jutro ili svjetlo, a drugi hvalnog sadržaja. Vrlo će koristiti za moljenje što se izbjegavalo spajanje psalama istog sadržaja i tako je npr. 118. o Božjem zakonu sa svoje 22 strofe po 8 redaka razvršten na razne časo-ve preko cijelog tjedna. Sretno je riješeno i pitanje psalama koji su mnogima smetali. Tako ps 77, 104. i 105. o povijesti spasenja ostavljeni su samo za vrijeme došašća, Božića, korizme i Uskrsa. Naročito zbog javnog moljenja časoslova u živim jezicima posve će biti ispušteni psalmi imprecatorii 57, 82. i 108. i pojedini slični versi u još nekim psalmima.

Psalmodija svakog pojedinog časa redovito neće prelaziti 30 verasa, a svaki će psalam ili njegov dio imati svoj pripjev. Iako su neki predlagali da se pripjevi ukinu, zbog njihove koristi za intonaciju moljenja na pojedine dane i časo-ve ostaju, ali mnogi će se pripjevi popraviti i uvesti novi. Uz to će svaki psalam osim naslova imati jedan vers koji se neće recitirati ali će služiti kao putokaz kako se dotični psalam ima moliti u duhu i u ime Krista i Crkve. Kome je i to malo, u dodatku će imati za svaki psalam posebnu molitvu (kolektu) kako su je imali neki brevijari u prošlim stoljećima.

Za javno se recitiranje psalama predviđa da se mogu moliti ili pjevati na tri načina: »in directum« od prvog do zadnjeg retka, poslije svaka dva retka ili svake strofe (koja se sastoji od više redaka prema raznim literarnim vrstama psalama) ponavlja se pripjev, što je najzgodnije da čini sav puk kad on iz bilo kojeg razloga ne pjeva čitav psalam.

Psalmi tvore glavni, tj. hvalni značaj časoslova. Ipak, da ne bi oni zajedno s biblijskim čitanjem davali previše strogi ton osobnom moljenju, u časoslovu su ne samo zadržani nego i vrlo umnoženi crkveni himni. Tako će Služba čitanja sada imati 4 ciklusa himana, po dva prema tome da li se obavlja ujutro ili preko dana, a Jutarnja i Večernja po 2 ciklusa. Najveći će blagdani i nedjelje imati posebne himane za svaki čas preko dana, dakle i za male časo-ve. Posebno je revidiran i vrlo obogaćen himnarij svetaca, bilo za njihove dane ili kad im se himni uzmu de communi. Sve je to već izdano u knjizi »Hymni instaurandi Breviarii Romani«. Povrh svega dana je

Biskupskim konferencijama cijeloga svijeta dozvola da mogu u časoslov unijeti i himne originalno sastavljene na bilo kojem živom jeziku, što će, izgleda, mnoge i učiniti. Sve to u svrhu da dođe do što većeg izražaja lirski moment crkvene molitve.

IV Čitanje

U dosadašnjem je časoslovu to bio njegov najslabiji dio zbog premalenog i nesavršenog izbora bilo biblijskih bilo patrističnih bilo hagiografskih čitanja. Mnogo je takvih koja nam imaju malo što reći ili je to tako poznato da nas više uopće ne dira. Stoga je mnogo truda i nastojanja uloženo u nov izbor čitanja, a zaista se imalo i odakle birati jer je uz blago Božje riječi nepregledno još i bogatstvo crkvene literature svih vremena. Najviše zbog mnoštva novih čitanja novi će časoslov imati tri sveska: u jednom će biti dva glavna liturgijska ciklusa (došašće i Božić, korizmeno i uskrsno doba), a u 2. i 3. dijelu sve što će posebno imati nedjelje i ferije per annum, i to različito za dvije godine. Bit će to prava antologija najljepših stranica kršćanske duhovnosti.

Redosljed biblijskih knjiga u časoslovu djelomice ostaje, tako npr. Izaija u adventu, Djela apostolska po Uskrsu. Biblijska će se čitanja povezati s čitanjem u misi pa će se, zajedno ih uzevši, svake godine pročitati čitav NZ, a iz SZ glavni dijelovi kroz dvije godine. N taj će način sama liturgija pomoći svakome da može »njegovati onaj ugodan i živi osjećaj Svetog pisma o kojemu svjedoči časna predaja istočnih i zapadnih obreda« (čl. 24. Uredbe) i o čemu je najljepše svjedočanstvo dao sam sabor u svim svojim dokumentima.

Patristična su čitanja za novi časoslov uzeta ne samo iz djela otaca nego i drugih crkvenih pisaca sve do najnovije dobi. Budući da su stručnjaci sakupili i previše materijala, Vijeće ima nakanu izdati još poseban »Patristični lekcionar ad libitum«. Tko se ne bi veselio ovako obnovljenoj, obogaćenoj i oživljenoj liturgiji?

U svetačkom će se dijelu časoslova posve ispustiti sva legendarna čitanja i zadržati samo ona uzeta iz autentičnih akata mučenika. Kod novijih će svetaca njihovo čitanje biti sastavljeno tako da istakne njihovu važnost i da pruži duhovnu korist. Životopisni suhi podaci staviti će se na početak čitanja za informaciju a ne za recitiranje.

Svako će čitanje imati svoj responsorij, ali i tu je izvršen strog izbor i nadodano mnogo novih pa će molioću zaista pomoći da što bolje odgovori nariječi upravljene mu od Boga ili Crkve.

V Slavljenje svetaca

Prema novom kalendaru naše će obnovljeno bogoslužje imati tri vrste liturgijskih dana: a) Blagdane (sollemnitates) koje slavi cijela Crkva npr. Božić, Uznesenje BDM, sv. Josipa, sv. Ivana Krstitelja, sv. Petra i Pavla, mjesnog patrona za dotično mjesto i sl. Ti će dani imati I i II Večernju, a slaviti će se i kad padnu u nedjelju.

b) Svetkovine (festa) kao dosada dani II reda, koje će se slaviti samo kroz sedmicu, imat će samo II Večernju i za sve časove manje posebnih tekstova nego veliki blagdani.

c) Spomen (memoriae) svetaca kao dosada dani III reda, ali će samo najvažniji biti obvezatni za cijelu Crkvu dok će ostali biti po volji. U privilegirana razdoblja liturgijske godine otpadaju svi spomeni svetaca, a u drugo se doba mogu neki dijelovi njihova časoslova uzeti iz dotične ferije. Tako će se izbjeći često ponavljanje nekih općih himana i čitanja, a raznolikost će dijelova povećati zanimanje i sabranost.

Općenito uzevši, novi časoslov pruža široke mogućnosti da se mogu uzeti jedni njegovi dijelovi mjesto drugih, ali uz uvjet da se sačuva narav pojedinog časa i liturgijske godine. Tako će se moći slobodno moliti i neki votivni oficij, npr. za vrijeme hodočašća. I u tom će pogledu novi časoslov biti pratioč našim dušama više od dosadašnjega.

Napušta se, dakle, uskogrudno i strogo juridično gledanje na časoslov. Svećenici (presbyteri) dva glavna časa, Jutarnju do podne i Večernju do ponoći neće nikada ispuštati »nisi gravi de causa«. A na svršetku se opisa novog časoslova još jednom preporuča moljenje s pukom.

DVA UZORKA

Poslije opisa kako će izgledati novi časoslov u cjelini spomenuta brošura donosi sve časove sa svim njihovim dijelovima za 1. II (obvezatan spomen sv. Ignacija antiohijskoga) i za ponedjeljak 3. II kada neće biti feria II post Septuagesimam, kao ove godine, nego feria II hebd. IV. »per annum«. Dakle,

sigurno otpadaju tri predkorizmene nedjelje, što je uostalom bilo vidljivo i iz Ferijalnog lekcionara za biblijsku »lectio continua« što ga je izdalo Vijeće.

Na 1. II u Uvodnoj se molitvi može uzeti poziv kao na dane mučenika ili ferijalni. I himan je u Službi čitanja po volji: svetački ili ferijalni. Slijedi ps 106 u tri dijela s tri pripjeva a na početku je psalma naslov i kao putokaz citat iz Dj 10, 36. Prvo je čitanje uzeto iz Rim 11, 13 - 24 s responsorijem iz Rim 11, 23 i 2 Kor 3, 16. Drugo čitanje poslije biografskih podataka o svecu donosi krasnu stranicu iz njegove poslanice Rimljanima a i responsorij je uzet iz njegovih poslanica. Nova je i molitva koja je raščlanjeno tiskana a glasi: »Svemogući vječni Bože, koji sveto tijelo svoje Crkve resiš svjedočanstvom svojih mučenika, daj, molimo, da kao što je današnja slava muke donijela bl. Ignaciju vječno veliko dostojanstvo tako u nama djeluje kao trajna zaštita. Po Gospodinu.

Jutarnja ima poslije svetačkog ili ferijalnog himna kao jutarnji psalam strofu Kof ps 118, kantik Mudr 9, 1 - 12 i hvalni ps 116. Čitanje se zove kraće ali ima 5 redaka (3—7) iz 2 Kor 1 ili ferijalno Fil 2, 14 - 15. Za »Blagoslovljen« je pripjev uzet iz svečevih poslanica: »Tražim njega koji je za nas umro; izabirem njega koji je zbog nas uskrsnuo.« Završene molitve Jutarnje glase: »Gospodine, Oče svega, koji si dao da dođem na početak ovoga dana, učini da danas s Kristom živimo na hvalu tvoje slave. — Daj da u nama uvijek ostane vjera, ufanje i ljubav koje si ulio u naša srca. — Pogledaj našu slabost i dođi nam u pomoć jer bez tebe ništa ne možemo. — Ti, koji nas danas zoveš u svoju službu, učini da prema braći budemo službenici tvoje mnogovrsne milosti«. Ako se mole s pukom, onda te molitve imaju poseban uvod koji donosi i zaziv što ga puk ponavlja iza svake prošnje: »Pomozi nas, Bože spasitelju naš«. I još je rečeno da se po volji mogu nadodati jedna ili dvije nakane. Prije glavne molitve svi mole glasno Očenaš i vrši se otpust vjernika.

Za male časove ima novi časoslov tog dana tri himna iz 2. ciklusa i tri različite molitve koje odgovaraju dobi dana. Oni koji mole samo srednji čas izaberu što im odgovara, a za psalmodiju su izabrani: strofa Ain ps 118. i ps 33. u dva dijela.

Na Večernji su poslije svetačkog ili ferijalnog ps 121. i 129, a kantik iz NZ Fil 2,6 - 11. Kraće čitanje je svetačko 1 Petr 4, 13 a ferijalno 2 Petr 1, 19 - 20. I za »Veliča« je pripjev iz svečevih poslanica: »Nema u meni ognja koji traži što da

spali nego je u meni živa voda koja mi govori: Dođi k Ocu«. Završne molitve poslije uvoda kao kod Jutarnje s zazivom »Spomeni se nas, Gospodine« glase: »Bože, naš prosvjetitelju, rasvijetli svoju Crkvu svojim svjetlom, da narodima propovijeda veliku tajnu ljubav koja se objavila u tijelu. — Čuvaj svećenike i službenike svoje Crkve, da budu vjerni u tvojoj službi dok propovijedaju drugima. — Ti, koji si krvlju svoga Sina svijetu pružio mir, ukloni zlo nesloge i bič rata. — Našu pokojnu braću milostivo primi u svoj sveti grad, gdje ćeš ti biti svima sve«. Ostalo kao kod Jutarnje.

Prije Povečerja se može obaviti ispit savjesti koji se završi ovim »pokornim činom« (zanimljivim i zato jer će valjda tako glasiti, ako ostane, i u misi): »Ispovijedam se Bogu svemogućemu i vama, braćo, da sagriješih vrlo mnogo mišlju, riječju, djelom i propustom (omissione): moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh. Zato molim blaženu Mariju vazda djevicu, sve anđele i svece, i vas, braćo, da se molite za me Gospodinu Bogu našem«. Našto slijedi »Smilovao nam se...« U dosadašnjem su himnu Povečerja mjesto druge kitice stavljene dvije nove. I molitva je nova: »Bože, koji izmjenom dana i noći činiš da vrijeme ima svoj tok, posjeti nas, molimo, ove noći da, ujutro ustavši, možemo se radovati uskrsnuću tvoga Krista. Koji s tobom«.

3 - II ima za Službu čitanja dva himna, prema tome da li se moli ujutro ili po danu, pa ps 72. u tri dijela s putokazom Mt 5, 5. Prvo je čitanje iz Rim 12, 1 - 21 a drugo iz knjige sv. Augustina »De civitate Dei« (X 6) s podnaslovom: »Ovo je žrtva kršćana: mnogi smo jedno tijelo u Kristu«. Psalmodija se Jutarnje sastoji od: ps 89. s putokazom iz 2 Petr 3, 8; kantika Iz 42, 10 - 16; ps 145. s opomenom Arnobija ml. »Hvalimo Gospodina u svojem životu, to jest u svojem ponašanju«, Završne molitve sa zazivom za ponavljanje »Čuvaj, Gospodine, svoju djecu« glase: »Svemogući vječni Bože, neka ovaj naš dan bude posvećen tebi koji si nas na krštenju rasvijetlio Suncem pravde. — Daj nam svoju vječnu mudrost, da bude danas s nama i radi s nama. — Dostoj se, Gospodine, sačuvati nas ovog dana bez grijeha i obogati nas svojom višnjom milosti. — Budi nam pomoćnik i zaštitnik, daj nam slogu i mir«. I molitva je poslije zajedničkog Očenaša posebna: »Bože, koji si ljudima povjerio zemlju da je čuvaju i obrađuju te si učinio da im služi sunčano svjetlo, daj nam danas vjerno raditi po tvom rasvjetljenju na tvoju slavu i na dobro bližnjega«.

Srednji čas ima dosadašnja tri himna s izmijenjenom 3. kiticom za treći čas, a kao psalmodiju: strofu Pe ps 118, ps 81 s putokazom iz 1 Kor 4, 5 i ps 119 s uputom »U nevolji budite strpljivi, u molitvi ustrajni« (Rim 12, 12). I kratka su čitanja sa svojim versima za sva tri časa, tko ih bude sve molio, nova a tako isto i zgodne molitve na kraju: »Povećaj u nama, molimo, Gospodine, vjeru u tebe i drži u nama uvijek užgano svjetlo Duha Svetoga. Po Kristu«. »Spasi nas, svemogući Bože, i daj nam trajno svoje svjetlo. Po Kristu«. »Neka u našim srcima, molimo, Gospodine, svijetli tvoja istina i neka uništi svaku laž neprijatelja. Po Kristu«.

Kod Večernje se moli ps 135. u dva dijela s Kasijanovim putokazom »Pripovijedati Gospodnja djela znači hvaliti ga«, i kantik Ef 1, 3 - 10. »Blagoslovi svoj narod, Gospodine« odgovara se na ove završene molitve: »Spasi puk svoj, Gospodine, i blagoslovi baštinu svoju. — Svojim jedinstvom sjedini u jedno sve koji su urešeni kršćanskim imenom, da vjeruje svijet u Krista koga si poslao. — Daj svoju milost svima našim prijateljima i znancima, izlij na njih dobar Kristov mioriris. — Pokaži svoju ljubav umirućima i daj da njihove oči ugledaju tvoje spasenje. — Milosrdno postupaj s pokojnim i pridruži ih onima koji počivaju u Kristu«. I molitva na kraju je posebna: »Ostani s nama, Gospodine Isuse, jer je dan već na izmaku i prateći nas na putu krijepi nam srca i milosrdno nam potiči ufanje, da te upoznamo po Svetom pismu i u lomljenju kruha s braćom. Koji živiš«.

Povečerje ima jedan drugi prikladan himan od pet kitica, ps 85. s putokazom iz 2 Kor 1, 3, 4 i ovu molitvu na kraju: »Daj, Gospodine, našem tijelu zdrav (salutaris) počinak, i što smo danas u trudu sijali učini da sazrije za vječnu žetvu. Po Kristu«.

o. Martin Kirigin OSB

BIBLIČNE URE V ŽUPNIJI

Verskega preporoda, ki ga je nakazal koncil, si ni mo- goče zamisliti brez vplivnega deleža sv. pisma. Ker v pokon- cilski obnovi Cerkve ne gre toliko za spremembo zakonov, rubrik in predpisov, ampak za spremembo duha, ki naj pre- obrazi zunanjo podobo Cerkve, se moramo nujno zateči k viru iz katerega seva sveži preporodni duh, to je k sv. pismu. Sv. pismo je neizčrpna zakladnica resnic, večnoveljavnih življen-